

УДК 303.62 Г621

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю ЖУРНАЛУ „КУР'ЄР ЮНЕСКО”

Юстина Голубець

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000 Львів, Україна,
e-mail: journft@franko.lviv.ua*

Досліджено інтерв'ю журналу „Кур'єр ЮНЕСКО”. Автор доводить, що концептуальне інтерв'ю дає змогу утверджувати плюралізм думок і суджень й ідею розмаїття культури людства.

Ключові слова: інтерв'ю, „Кур'єр ЮНЕСКО”, плюралізм, розмаїття культури людства.

У сучасному суспільстві дедалі абстрактнішими стають поняття братерства, згуртованості, взаємодопомоги, взаєморозуміння та інші, які означають мирне співжиття людини з людиною. Дедалі зрозумілішими та прийнятнішими стають принципи „все вирішують гроші”, „людина людині вовк” тощо, які визначають стиль егоїстичного існування індивіда. Суспільство перетворюється на пародію, стає своїм антиподом. Замість регульованого співжиття людей, що і закладено у самій назві „суспільство”-„спілка”, „спільно”; запановує племінно-родова мораль, яка понад усе ставить матеріальні інтереси свої та своєї сім'ї (роду), не замислюючись, яким чином повпливають її дії чи на природу, чи то на іншу людину. Напевно, якби на нашій планеті залишилося лише двоє, вони не змогли б мирно співіснувати. Але, як довів приклад одного іспанського моряка (прототипа Робінзона Крузо), людина не може жити одна. Так створено; так було, є, і, напевно, буде. Такий закон, задум Бога, і людині, як його творінню, не дано це змінити. Невідворотністю цього закону Всесвіт поглинає людину, але Людина за допомогою думки здатна охопити Всесвіт (Паскаль). Людина може і мусить шукати відповіді на запитання „чому” і „як”. Чому так влаштовано і як зробити так, щоб було добре? Як реалізувати ідею мирного існування людства?

Для того, щоб подолати відчуження, яке породжує духовно-моральну кризу і призводить до замикання в собі, внаслідок чого відбувається збіднення внутрішнього світу особистості, необхідно відкритися світові, пустити в себе зовнішнє, щоб збагатити внутрішнє, потрібно стати на шлях спілкування, не панічної пустої балаканини, а взаємної розмови, бесіди, діалогу. „Мислити, роздумувати – це вірити, що найвища форма співжиття – це діалог, у якому дискутується обґрунтування ідей.” [4, с. 57].

„Можливість виживання людської цивілізації істотно пов'язана з необхідністю встановлення нових етичних принципів, гуманістичних цілей розвитку відношень...” [1, с. 6]. „Попередження проти ворожнечі та ненависті, війни та жорстокості, заклик любові до людини, світу і дружби між народами... все це... актуально для всього сучасного людства” [6, с. 228]. „Перехід від співіснування великих держав до культурного інтеріснування – одна з найнагальніших вимог сучасності” [7, с. 252].

„Сприятти гармонійному існуванню розмаїтих елементів культури здатні лише такі фактори, як різноманіття та різносторонність” [3, с. 101]. Так стверджував у 1980 році Амаду Махтар М'Боу, тодішній Генеральний директор ЮНЕСКО. А редактор „Кур'єра ЮНЕСКО” Федеріко Майор закликав у 1999 році „...зробити крок назустріч діалогу, толерантності і повазі до того, що розділяє нас, і знайти конструктивні рішення” [12, с. 9].

Концепція спілкування, інтеркультурного діалогу – концепція, яку утверджує журнал „Кур'єр ЮНЕСКО”, зокрема через такий „діалогічний” жанр як інтерв'ю.

Для дослідження ми взяли інтерв'ю з африканським музикантом Ю. Н'Дуром, американським економістом Д. Ріфкіном, іспанським письменником М.В. Монтальбаном, індійською режисеркою М. Наір та колумбійською посланницею миру Г. Квартас, опубліковані в журналі за друге півріччя 1998 року.

В кожному інтерв'ю міститься інформація про особу: перелік та основні характеристики результатів діяльності (книг, фільмів) осіб, їхня громадська діяльність, поворотні моменти кар'єри. За наявності такої змістовної інформації читачеві легше зрозуміти суть як запитань, так і відповідей.

У структурі самого інтерв'ю можна виокремити три частини – 1) питання, які безпосередньо стосуються професійної діяльності і кар'єри; 2) питання, які мають на меті пояснити певну особливість, специфічну рису творчості; 3) питання, які виявляють відношення особистості до загальнолюдських проблем.

Розглянемо першу групу. Ці питання формулюються так, щоб змусити інтерв'ююваних осіб замислитись і висловити обдуману, а не банальну відповідь. Так, читач дізнається не тільки автобіографічні відомості, що може зацікавити далеко не всіх, а своєрідну узагальнену інтерпретацію суб'єкта тієї сфери діяльності, у якій він працює. Наприклад, ми дізнаємося, що:

– національна риса африканців – слухати, слухати своїм тілом, а музика – локомотив африканської культури – здатна продукувати всесвітні мотиви в музиці [14, с. 78];

– „комп'ютерні технології і генетика зливаються в одну могутню технологічну та економічну силу, яка закладає фундамент біотехнічного віку [10, с. 47];

– вся література поділяється на детективні або романтичні твори і що світовий успіх літературного героя (Карвальйо) в тому, що він відзеркалює атмосферу певної епохи не лише своєї батьківщини (Іспанії), а всього світу [11, с. 46];

– в Латинській Америці жінка при владі – лише символічна постать, а не політик, який приймає рішення [8, с. 46].

Можливо, з цими твердженнями можна сперечатися або й заперечити, але суть в іншому. Висловлені Ю. Н'Дуром, Д. Ріфкіном, М. Монтальбаном, Г. Квартас відповідно, вони репрезентують особистий досвід суб'єкта діяльності та їхні спостереження як представника певної культури. Це розширює кругозір читача і перешкоджає пануванню стереотипів.

Друга частина інтерв'ю – це розмаїття неординарних, несподіваних суджень. Інтригуючі запитання журналістів про ту чи іншу особливість життя і творчості неодмінно гарантує інтерес читача. Водночас у відповідях можна знайти деякі рекомендації та настанови людству, дізнатися про певні переконання особистості щодо своєї діяльності і своєї сутності. Н'Дур наголошує на важливості подорожей, контактів у розвитку африканської музики. Його гуманітарна діяльність базується на переконанні, що кожен має право голосу і на впевненості, що митці, артисти можуть і мусять використовувати силу, притаманну їм для того, щоб донести своє послання людству. Він також розповідає про свою діяльність, на яку вплинув висновок, зроблений на основі співпраці з міжнародними організаціями: „Здалеку свою країну бачиш ясніше” [14, с. 81]. Д. Ріфкін твердо переконаний, що небезпека – не в новій генетичній науці, а в „технологічному застосуванні цієї науки” [10, с. 47]. „Перше правило, яке ми маємо застосувати сьогодні зрозуміле: не робити шкоди” [10, с. 47]. М. Монтальбан пояснює характерні особливості своїх детективних романів, в яких багато уваги приділяє кулінарному мистецтву і своєму рідному місту – Барселоні подібно до гри на скрипці Шерлока Холмса і карточних пасьянсів знаменитого Еркюля Пуаро. На думку іспанського письменника, у приготуванні їжі присутній культурний аспект: у таку насущну людську потребу, як харчування, включається елемент обробки їжі як елемент цивілізованості. Багатоликість Барселони, її розмаїта суміш національностей, архітектурний сплав історичних епох робить її цікавою для митця, і тому в його творах вона займає місце окремого персонажа [11, с. 47]. Як висловився один турецький поет: „Дві речі забуваються лише у смерті. Це обличчя нашої матері і обличчя нашого міста” [9, с. 8]. Міру Наір приваблюють ідеї, які спонукають людей поглянути на світ під іншим кутом зору. Тому її роботи викликали гучний резонанс. Після фільму про бездомних дітей „Привіт, Бомбей” її переслідували обвинувачення у корисливості і наживанні на дитячому нещасті, а „Кама Сутра: Історія кохання” не могла вийти на екрани протягом вісімнадцяти місяців. Натомість після першого фільму Міра заснувала добродійну організацію для бездомних дітей. Прямолинійністю і відвертістю „Кама Сутри” вона не заперечувала традиції національного кіно, а намагалась підкреслити присутність еросу в нашому щоденному житті, універсальність його для всього людства. Режисерка вийшла на всевітній рівень через локальний як представник індійської культури, яка „тракувала кохання і сексуальність як шлях до божественного. Це було мистецтво, якого навчались і до якого відносились як до чогось цілком природнього” [13, с. 47]. М. Наір як митець, для якого „творча свобода – імператив” [13, с. 46] фільмами, що порушують гострі соціальні питання,

робить спробу подолати неосвіченість і страх, які засліплюють нас і заважають бачити єдність і схожість між людьми [13, с. 46]. „Доторканість, еротизм, сексуальність як у змісті художніх творів, так і метафора філософствування в сучасному мистецтві... має колосальний креативний потенціал, стимулює розвиток інтуїції, нових культурних форм, наукового пошуку” [5, с. 56]. Глорія Квартас, яка була мером колумбійського міста Апартадо, в якому процвітало насильство, присвячує тепер свою діяльність подоланню насильства у всій Колумбії. Наражаючи своє життя на небезпеку, вона провела успішну діяльність. Свій героїзм і безстрашність вона пояснює просто: „Я вірю в Бога. Я також вірю, що ми маємо достатньо сили довіряти самим собі” [8, с. 47]. Її слова перегукуються із думкою класика американської філософії Р. Емерсона, який вважав, що загадка генія в тому, що він вірить своїй думці. Запорукою стабільності миру Г. Квартас вважає плекання свідомого знання, що є єдиним шляхом змінити відношення до політики в Латинській Америці. Крім задоволення цікавості, відповіді містять дещо повчальне для читача. У даному випадку це моральний висновок американського економіста (не робити шкоди), сміливі проекти індійської режисерки, благородні цілі колумбійської посланниці миру.

Закінчується інтерв'ю узагальнюючими запитаннями, які можуть торкатися інших сфер, ніж професійна діяльність інтерв'ююваного. Наприклад, в інтерв'ю з Н'Дуром журналісти порушують питання сумісності гуманістичних переконань та прихильності до полігамії. Інтерв'юери вбачають в цьому суперечність, натомість Н'Дур виступає за права людини, вірить в емансипацію, але вважає, що „жінки повинні залишатися хоронительками африканських цінностей, таких, наприклад, як сімейна гармонія” [14, с. 82]. Його мусульманська свідомість у полігамії, як цілком правомірною з позицій ісламу явищі, не вбачає гендерного расизму, як це властиво західному мисленню. Д. Ріфкіна найбільше турбує мораль науковців, для яких дуже спокусливою видається можливість контролювати долю, бути Богом. „Вони насправді не вірять в демократичний процес” [10, с. 49]. Його роздуми стосуються проблеми глобалізації в контексті інформації: „Старе дарвінівське твердження про „виживання сильніших” замінюється іншим – „виживають найкраще проінформовані” [10, с. 49]. Щоб не допустити маніпулювання природою, генетичних антиморальних експериментів, Ріфкін як керівник своєрідного руху спротиву, вважає, що необхідно дискутувати, жвавіше обмінюватись думками щодо можливостей та сфери впливу наук і технологій. А ЗМІ як поле подібних дебатів, не усвідомлюють важливості цього, бо надто сконцентровані на інформаційній революції [10, с. 49]. М. Монтальбана завершальні питання спонукають відповісти як журналіста (він веде свою рубрику у провідних виданнях Іспанії, Італії та Франції), зокрема, викласти свою точку зору на ідею об'єднаної Європи. Іспанець вбачає привабливість цієї ідеї в культурній різноманітності Європейського культурного блоку, що відрізняється від азійського та американського. Як письменник-аналітик, як журналіст, Монтальбан приходить до висновку, що для того, щоб повірити у майбутнє, перш за все слід подумати про минуле і про причини свого

теперішнього життя [11, с. 49]. Інтерв'ю з Мірою Наір прямо не стосується глобальних проблем людства, хоча практично кожне питання і відповідь змушують замислитись над ними. Г. Квартас як жінка, яка веде активну соціальну діяльність, закликає жінок довіряти собі і своїй здатності створювати і змінювати суспільство розумом і любов'ю. „Я щиро вірю, що саме це ми і робимо” [8, с. 49].

Думки, що їх висловлюють інтерв'юювані особи з приводу загальнолюдських проблем можуть бути слушні і для представників ЗМІ. Наприклад, вартує ширше висвітлювати проблему моральних установок науки та новітніх технологій, зважаючи на зауваження Ріфкіна. Беручи до уваги висновок Монтальбана про важливість знання минулого для формування майбутнього, можливо, слід більше знайомити читача з історією людства, вірніше, з уроками цієї історії. Для пересічного читача такі відповіді цікаві з пізнавальної точки зору. Наприклад, вирішення проблеми – як примирити панування традиційних національних установок із загальнолюдськими гуманістичними орієнтирами розвитку суспільства, демонструє африканський музикант.

Умовний поділ питань дозволяє виявити метод інтерв'юерів, який передбачає шлях від конкретного до загального. Бесіда стосується актуальних проблем сучасного суспільства, що надає інтерв'ю певної широти бачення і глибини пізнання та ілюструє концепцію журналу – утверджувати культуру миру та ідею культурного розмаїття.

Варто було б звернути увагу на саме питання та його структуру, адже саме від цього залежить, якою буде відповідь. Доречно пам'ятати, що інтерв'ю – це здебільшого розмова двох чи кількох осіб, у процесі якої і суб'єкт дослідження (інтерв'юер) і об'єкт дослідження (інтерв'ююваний) взаємно обмінюються думками при панівній ролі першого. На журналіста покладається велика відповідальність: спонукати співрозмовника поділитися своїми думками, висловити свої судження, іншими словами, розкрити в деякій мірі свій внутрішній світ і представити його на огляд великій аудиторії. Найважливішим є те, як інтерв'юер веде розмову, в яке русло її спрямує. Теоретик літератури і публіцистики В.Й. Здоровега зазначає, що мистецтво ведення розмови залежить „від того, з чим і за чим ми, журналісти, йдемо до людей” і „від професійної старанності інтерв'юера. Все реалізується у характері запитань, їх формулюванні, в умінні „розговорити” співрозмовника” [2, с. 103–104]. Він же наголошує, що головна проблема – „невміння ставити такі запитання, які викликали роздуми співрозмовника” [2, с. 104]. Журналісти „Кур'єра ЮНЕСКО” саме і оволоділи майстерністю інтерв'ю, адже їхні питання змушують глибше замислитись над вже звичним для інтерв'ююваних осіб явищем, як-от запитання: „Чи існує таке явище, як африканська музика?” і „Що таке біотехнічна революція?”, задані африканському музиканту і американському економісту відповідно. Поширені запитання „Що для вас це значить?” (музика для Н'Дура, Барселона і почесний докторат для Монтальбана, нагорода миру від ЮНЕСКО для Г.Квартас). Часто зустрічаються такі формулювання: „Як ви думаєте, чи...?” і „Як би ви пояснили?”. Багато запитань розпочинаються зі слів „чому” і „як”.

Такі формулювання дозволяють:

- висвітлити пріоритети особистості, значимість певних явищ чи речей для них, що виявляє істинну мотивацію їхньої діяльності;
- розкрити позицію індивіда, його погляди як частки суспільства на ціле, на суспільство;
- висвітлити причину того чи іншого явища в суб'єктивній інтерпретації інтерв'юйованої особи.

Таким чином, інтерв'ю „Кур'єра ЮНЕСКО” ілюструє загальну концепцію журналу, а саме – утверджувати культуру миру через діалог, спілкування, публікуючи на своїх сторінках розмови із представниками різних культур. Сама методика ведення його має на меті більше, ніж задоволення елементарної цікавості, – ознака якісної преси, що розрахована на мислячого реципієнта. Інтерв'юер спрямований на пізнання єства, суті інтерв'юйованої особи. Через висвітлення професійної діяльності він поступово виявляє погляди, переконання, судження, а це – сфера Думки. Порушення глобальних, загальнолюдських проблем може спонукати читача порівняти думку інтерв'юйованого як представника іншої культури зі своєю і, можливо, допомогти відшукати конструктивне рішення певного питання. А пояснення особистістю специфічної риси своєї діяльності дозволить читачу зрозуміти незвичний, неприйнятний або просто інший, новий для нього факт і, таким чином, толерантно поставитися до чогось особливого та неординарного.

Отже, відображенням внутрішнього світу інтерв'юйованих осіб, журнал утверджує плюралізм думок і суджень, виховує повагу до особливостей і специфіки людини, толерантність до способу мислення різних націй і народів, спонукає зацікавитися та зрозуміти Іншого, сприяє усвідомленню ідеї культурного розмаїття як запоруки мирного, гармонійного співжиття людства.

-
1. *Богущий Ю.П.* Феномен культурогенезу та проблеми сучасної культурної кризи / Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Зб. наук. праць / Відп. ред.: М.М. Бровко, О.Г. Шутов. – К., 2000. – 272 с.
 2. *Здоровега В.Й.* Теорія і методика журналістської творчості. – Львів, 2000. – 180 с.
 3. *М'Боу Амаду Махтар.* Во имя будущего. – Вид. ЮНЕСКО. – 1981. – 264 с.
 4. *Ортега-і-Гасет.* Вибрані твори. – К., 1994. – 420 с.
 5. *Меднікова Г.* Священні розміри існування / Людина і світ. – 2003. – № 2.
 6. *Чельшев Е.П.* Сопричастность красоте и духу (Взаимодействие культур Востока и Запада). – Москва, 1991. – 311 с.
 7. *Шейко В.М.* Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець 19-го – початок 21-го ст.). Моногр.: В. 2 т. – Т. 1. – Харків, 2001. – 520 с.
 8. *Gloria Cuartres.* Colombia's messenger of peace // The Unesco Courier. – 1998. – December. – P. 46–49.

9. *Gursel Nedim*. Nostalgia for Istanbul // The Unesco Courier. – 1999. – May. – P. 3-8.
10. Jeremi Rifkin: fears of a brave new world // The Unesco Curier. – 1998. – September. – P.47–50.
11. Manuel Vazquez Montalban: „Writing is an act of free choice” // The Unesco Courier. – 1998. – October. – P. 46–49.
12. *Mayor Federico*. A Time for Hope // The Unesco Courier. – 1999. – January. – P. 9.
13. Mira Nair: an eye for paradox // The Unesco Courier. – 1998. – November. – P. 46–49.
14. *Youssou N'Dour*. Africa's world musician // The Unesco Courier. – 1998. – July–August. – P. 78–82.

THE CONCEPTUAL INTERVIEW IN THE UNESCO COURRER MAGAZINE (UKRAINIAN VERSION)

Yustyna Holubets'

*Ivan Franko Lviv National University,
Universytetska Str.1, 79000, Lviv, Ukraine*

Tel. office: (032) 296-47-75

e-mail: journft@franko.lviv.ua

The article investigates the interviews in the Kuryer UNESCO (UNESCO Courrir) magazine. The author proves that the conceptual interview makes it possible to solidify the plurality of opinion and judgement as well as the idea of human cultural variety.

Key words: interview, Kuryer UNESCO, plurality, human cultural variety.

Стаття надійшла до редколегії 19.06.2006

Прийнята до друку 22.06.2006